

ODŠTETNO PRAVO – SUDSKA PRAKSA

1. Kada radnik nije bio osposobljen za rad s električnim kolicima, njegova spoznaja da radi s neispravnim električnim kolicima ne oslobađa odgovornosti organizaciju za štetu nastalu upotrebom takvog stroja.

Na tako utvrđeno činjenično stanje niži sudovi pravilno su primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da je tuženik odgovoran za naknadu štete tužitelju. Ovo iz razloga, što prema čl. 6. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 19/83., dalje u tekstu: ZNR) radna organizacija i poslodavac dužni su naknaditi štetu radniku zbog ozljede, profesionalne ili druge bolesti radnika ako ne dokažu da je šteta nastala iz razloga koji ih oslobađaju odgovornosti (viša sila, radnja i djelovanje treće osobe i krivnja radnika).

Odredbe ZNR-a primjenjuju se na ovaj slučaj u pogledu ocjene odgovornosti tuženika za štetu tužitelju kao *lex specialis* u odnosu na Zakon o obveznim odnosima (N.N., br. 53/91., 73/91., 111/93. i 3/94., dalje u tekstu: ZOO). Zbog navedenoga u ovoj pravnoj stvari nije bilo mjesta primjeni čl. 177. spomenutog zakona.

Revident se neosnovano poziva na krivnju oštećenika kao razlog za isključenje njegove odgovornosti u ovoj pravnoj stvari. Ovo iz razloga, što je u postupku pred nižim sudovima utvrđeno da je do štete došlo zbog neispravnih električnih kolica. Pritom valja navesti da u činjeničnoj situaciji kada tužitelj kao radnik nije bio poučen za upravljanje kolicima na siguran način (pri čemu bi bio upoznat i sa svim opasnostima koje za njega mogu nastupiti ako upotrebljava neispravna

električna kolica) i kada je tuženi postupio protivno čl. 22., st. 1. ZNR-a kada je tužitelja rasporedio na rad s električnim kolicima iako ga nije osposobio za rad na siguran način, tada se tuženik ne može s uspjehom pozivati da je tužitelj preuzeo rizik nastanka štete zbog neznanja o rukovanju kolicima samo zbog toga što je tužitelj odbio, iako je bio upućen, osposobljavanje o zaštiti na radu.

Naime, tuženik je bio dužan prilikom rasporeda tužitelja na radno mjesto provjeriti je li taj osposobljen za rad na tome radnom mjestu na siguran način i ako utvrdi da to nije slučaj, tada takvom radniku ne smije dopustiti rad. Postupanje protivno navedenome rezultira čak i prekršajnom odgovornošću tuženika u smislu odredbe čl. 81., st. 1. ZZR-a.

Tužiteljeva spoznaja da su električna kolica neispravna i unatoč tome saznanju nastavak rada s električnim kolicima, nemaju utjecaja na postojanje odgovornosti tuženika. To zato što radnik koji nije osposobljen za rad na električnim kolicima (kao što se radi u ovoj pravnoj stvari) ne može bez svoje krivnje znati sve opasnosti stroja kojim obavlja posao, pa pogrešna procjena radnika da može nastaviti obavljanje radne djelatnosti neispravnim strojem (s obzirom na karakter neispravnosti stroja u ovoj pravnoj stvari) bez opasnosti za svoje zdravlje, ne može predstavljati osnovu za isključenje ili umanjeње odgovornosti tuženika za naknadu štete nastalu upotrebom takvog stroja.

Zbog navedenih razloga, po ocjeni ovog suda, pravilno su niži sudovi ocijenili da nema pravne osnove za isključenje, odnosno umanjeње odgovornosti tuženika za naknadu štete tužitelju.

Vrhovni sud RH, rev. 1127/1994. od 16.7.1994.

Napomena: Ova je presuda Vrhovnoga suda RH aktualna i u primjeni odgovarajućih odredaba sada važećega Zakona o zaštiti na radu.

2. Oštećeniku pripada pravo na naknadu štete s osnove izgubljene zarade, ako zbog nesposobnosti za rad prouzročene ozljedom, nije bio u mogućnosti ostvariti onu materijalnu korist koju bi izvjesno bio ostvario da nije nastupila nesposobnost za rad, pri čemu je sasvim nebitno je li neostvarenje navedene materijalne koristi posljedica gubitka zarade u radnom odnosu ili izvan radnoga odnosa, prijavljivanjem ili neprijavljanjem oštećenika kao radnika.

Valja ukazati da prema odredbi čl. 195., st. 1. Zakona o obveznim odnosima (dalje u tekstu: ZOO), onaj tko drugome nanese tjelesnu ozljedu ili mu naruši zdravlje, dužan je, između ostaloga, naknaditi i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad za vrijeme liječenja. Pritom, oštećenik ima pravo na naknadu štete zbog gubitka zarade bez obzira na to bi li navedenu zaradu ostvarivao u radnom odnosu ili izvan njega. Zaradom se u smislu citirane odredbe ZOO-a smatra svaka materijalna korist koja se postiže radom, neovisno o tome radi li se o prijavljenom ili neprijavljenom radu (tako i VSRH, rev. br. 1841/93., rev. br. 2232/92., rev. br. 1818/86. i sl.). Prema tome, oštećeniku pripada pravo na naknadu štete s osnove izgubljene zarade, ako zbog nesposobnosti za rad prouzročene ozljedom nije bio u mogućnosti ostvarivati onu materijalnu korist koju bi izvjesno bio ostvario da nije nastupila nesposobnost za rad, pri čemu je nebitno je li neostvarenje navedene materijalne koristi posljedica gubitka zarade u radnom odnosu ili izvan radnoga odnosa, prijavljivanjem ili neprijavljanjem oštećenika kao radnika.

Županijski sud u Varaždinu, Gž 1792/2004-2 od 11.10.2004.

3. "Pijavica" kao prirodni događaj ima značaj više sile koja oslobađa poslodavca od odgovornosti za štetu nastalu radniku na radu, a koja potječe od toga događaja.

U ovom predmetu je riječ o zahtjevu tužitelja za naknadu štete zbog ozljeda pretrpljenih na radu kod tuženika, a odgovornost tuženika se temelji na odredbi čl. 6. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 19/83. i 18/86.; dalje u tekstu: ZZR) koji je bio na snazi u vrijeme predmetnoga događaja.

Predma odredbi čl. 6. ZZR-a poslodavac je dužan naknaditi štetu radniku zbog ozljede na radu, ako ne dokaže da je šteta nastala iz razloga koji ga oslobađaju odgovornosti (viša sila, radnja i djelovanje treće osobe i krivnja radnika).

Nižestupanjski sudovi temelje odluku na stajalištu da je do nastanka štetnoga događaja došlo zbog djelovanja više sile (meteorološka pojava "pijavica"), pa smatraju da je ispunjen uvjet za oslobođenje tuženika od odgovornosti za štetu tužitelju u smislu citirane odredbe čl. 6. ZZR-a.

U našem pravnom sustavu pojam više sile kao pravne činjenice koja dovodi do oslobođenja od odgovornosti za štetu po objektivnom kriteriju (kakva je odgovornost tuženika u ovom slučaju) definiran je odredbom čl. 177., st. 1. Zakona o obveznim odnosima (N.N., br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96. i 112/99.; dalje u tekstu: ZOO).

Prema odredbi čl. 177., st. 1. ZOO-a osnova za oslobođenje od odgovornosti za štetu postoji ako šteta potječe od nekoga uzroka koji se nalazi izvan stvari, a čije se djelovanje nije moglo predvidjeti niti izbjeći ili otkloniti.

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

- da je do ozljede tužitelja došlo prevrtanjem kontejnera (u koji se bio sklonio tužitelj) zbog djelovanja rušilačke "pijavice",
- da je kontejner predviđen za smještaj radnika tuženika bio postavljenu skladu s pravilima struke,
- da je zbog djelovanja iste te pijavice na istom području uništeno 50 kuća, počupano nekoliko stabala, električnih vodova i sl.,

- da je "pijavica" vrtlog vjetra u kojemu na rubovima brzina vjetra doseže i 250 km/h, velike razorne moći, malih prostornih dimenzija i kratkoga trajanja,
- da se nastanak "pijavice" kao prirodnog fenomena i rezultata specifičnih uvjeta i atmosferskih procesa ne može izravno predvidjeti, a ne postoje metode kojima bi bilo moguće spriječiti nastanak i njezin razvoj,
- da se "pijavica" pojavljuje razmjerno rijetko u našem podneblju.

Imajući na umu navedeno činjenično stanje, pravilna je ocjena nižestupajnskih sudova da je u konkretnom slučaju ispunjen uvjet za oslobo-

denje tuženika od odgovornosti tužitelju za nastalu štetu, jer je do nastanka štetnoga događaja došlo zbog djelovanja više sile. Naime, u konkretnom slučaju "pijavica" kao prirodni fenomen ispunjava sve navedene uvjete iz čl. 177., st. 1. ZOO-a da bi se smatrala višom silom: pojava izvan djelatnosti tuženika, čije se djelovanje nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

Vrhovni sud RH, rev. 625/2003-2 od 11.5.2004.

Napomena: Ova presuda VSRH je aktualna i u primjeni sada važećega Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 59/96., 94/96., 114/03. i 100/04., čl. 15).

*Nikola Knežević, dipl. iur.
Zagreb*